

zakona uvrstila kakšna učiteljska služba v manj založeno plačilno vrsto, gre sedanjemu inštitutu te učiteljske službe prejšnja višja plača in isti prejme višji znesek kot dopolnitveno doklado letne plače*.

Zakaj pa ta paragraf ne velja tudi za nas začasno umeščene učitelje? Ali bi bilo znabiti krivično, ko bi se tudi nam dovolila kaka dopolnitvena doklada? Mislim, da ne; temveč vsem bi višja oblastva jako veliko ljubav skazala, ko bi kaj takega ukrenila. Vsi smo z dekretom umeščeni. Zaradi tega nikakor nismo pričakovali, da se bode z nami tako ravnalo, kajti preverjeni smo bili, da novi zakon v tej točki ne bode segal nazaj na tiste, ki smo bili že pred njegovo veljavnostjo dekretirani.

—e—

Z Bleda. (Za zemljepisje v ljudskih šolah.) G. prof. Orožen priporoča v lanskem letniku „Učit. Tovarisa“ pridvižne ali relief-zemljevide kot jako dober učni pripomoček za zemljepisni pouk.

Izvzemši naravo samo je to res najboljšo sredstvo za pouk v tem predmetu. Učitelj najlaže na tem zemljevidu pojasni osnovne pojme: gora, pogorje, hrib, vrhunec, pobočje, vznožje, izvir, potok, reka, ribnjak, jezero itd.

S tem učilom učence najhitreje privadi, da znajo brati in umejo navadne šolske zemljevide. Ali ravno tega učila najbrže ni pri nobeni šoli najti izvzemši ljubljansko vadnico, Waldherrjev zavod, ki je itak zasebna šola in pa Krško, kjer ga je kupila gospa Hostschevar, ki pa ni za začetnike. Prvega je izdelal marljivi g. Lergertporer, fotograf na Bledu, kateri je pri razstavi v Gradci dobil častno diplomu za svoje pridvižne zemljevide.

Ravnati se mu je bilo po sestavku „Bis zur Quelle“ iz nemškega berila, ki je tam v rabi. Z berilom v roki se da otrokom prav lahko na tem zemljevidu razložiti, kaj je gora, kaj hrib, reka ali potok, kaj je to in ono.

Ze predlansko leto sem se z g. Lergertporerjem dogovarjal, da bi naredil pridvižni zemljevid Kranjske po Bauerjevem zemljevidu. To bi bilo seveda jako dobro učilo a predrago za naše razmere. Dogovorila sva se, da naredi relief-zemljevid, kakoršnega ima ljubljanska vadnica, vendar je ta mnogo boljši, vrh tega pa več ko polovico cenejši. Brez tega učila naj bi sedaj ne bila nobena šola, posebno pa bi ga morale imeti vse štiri- in petrazrednice, kjer se pripravljajo učenci za srednje šole, kamor naj bi vsaj vse osnovne pojme saboj prinesli. Kje pa se to učencu

laže razjasni, kakor na takem relief-zemljevidu, kjer ima gore, hribe, doline, ravnine, reke, potoke tako pred saboj, kakor v naravi, le da je vse v zmanjšani meri. Zakaj bi pri nas tega najprej ne uvedli v šole in bi čakali, da to store prej drugi? Cena temu zemljevidu je jako nizka; ako se oglasi večje število šol, stal ne bode niti 10 gld.

G. Lergertporer bode ta zemljevid, ki bo ravnokar dokončan, o pustnih počitnicah najbrže pri Giontiniju izpostavil. Gospodom kolegom, ki pridejo v Ljubljano, toplo priporočam, da si ga ogledajo in ga na svojih šolah vpeljejo. Kjer imajo v krajnem šolskem svetu može, ki ne stiskajo krajarjev, kadar velja za šolo kaj potrebnega napraviti, tam si bodo to prekoristno učilo gotovo omislili. Želeli bi, da bi to tudi slavni e. kr. deželni šolski svet šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom priporočil, potem bi šlo to veliko hitreje.

F. Rus — Bled.

Iz Boštanja. (Božično drevesce.) V ponedeljek dne 21. grudnia 1890. l. smo napravili v naši šoli do sedaj nenavadno božično drevesce. Zbrali so se čestiti gg. duhovniki, g. A. Drmelj, predsednik krajnega šolskega sveta, gospod oskrbnik Bohutinsky z obitelji, več drugih odličnih oseb, vsa šolska mladina in mnogo občinstva. Slavnost se je začela popoldne ob treh. Učiteljica pozdravi navzoče, zahvali vse blage dobrotnike šole, za izkazano ji zaupanje pri tem podjetji, osobito pa izreče toplo zahvalo visokorodni gospej grofinji Kottulinskyjevi in č. g. župniku J. Plevaniču za obilne doneske, s katerimi sta prouzročila današnji veseli dan. Pohvalno omeni tudi deklice ponavljalne šole, katere so vso jesen tako pridno in vztrajno pomagale šivati za uboge otroke. Za tem sta dve deklici deklamirali, potem se je zapela božična pesmica, slednjč se je prešlo k najbolj zaželeni točki k razdelitvi daril. Obdarjenih je bilo 215 otrok z obvalom, obleko zgoraj in spodaj, nogavicami itd. in lahko si je misliti s kako veselim obrazom so pristopali mali šolarčki k razsvetljenemu drevescu, a tudi starejši otroci so radi pristopali bliže in prejeli mali darila iz rok blage gospe M. Bohutinskyjeve. Po dokončani razdelitvi zahvali mala deklica z jedernatimi besedami vse dobrotnike za velikodušna darila zagotavlja je jih, da ostane ta dan neizbrisljiv v spominu nedolžne mladine, in veselih lic zapustilo je staro in mlado šolsko sobo. Bog ohrani vrle dobrotnike naše šole!

F. Šmitik, učiteljica.

Društveni vestnik.

Iz Ljubljane. Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“. (Dalje in konec.)

Tajnikovo poročilo se je vzelo z odobravanjem na znanje.

Za tem je sledilo poročilo blaginika g. Ivana Tomšiča o društvenem gnotnem stanju. Temu izvestju povzamem, da je imelo društvo v preteklem letu 166 gld. 1 kr. dohodkov in 78 gld. 85 kr. stroškov, preostaja torej čistih 87 gld. 16 kr. Naznanil nam je

ob enem tudi imena 19 novovstopivših družtenikov — kar kaže, da je zanimanje za društvo med kranjskim in primorskim učiteljstvom živo.

Za pregledovalce računov so bili izvoljeni gg. tovariši Armič, Josin in Maier.

Knjižničar g. Francišek Kokalj poroča, da se je morala društvena knjižnica preseliti v poslopje II. mestne deške ljudske šole, ker nima društvo sedaj svojih prostorov.

Knjižnica je narastla z darom 14 knjig iz zaloge „Matice Slovenske“, z darom jednega letnika „Jezičnika“ č. g. kanonika prof. J. Marna in po letnikih „Schule und Haus“ in „Pädagogische Rundschau“ na katere je društvo naročeno, na 351 knjig. Zapisnik teh knjig so gg. družteniki itak prejeli v lanskem občnem zboru. Ta se po možnosti popolni.

Z ozirom na izdavanje društvenega glasila je nastala potreba, društvena pravila v nečem popraviti in popolniti, zato je predložil odbor občenemu zboru osnutek preuredbe pravil, kateri se je z malimi dostavki in popravki jednoglasno sprejel in naloga prihodnjega odbora bode, predložiti ta pravila kakor hitro mogoče visoki c. kr. deželni vladi v potrjenje.

Potem se je vršila volitev delegatov k občenemu zboru „Zveze slovenskih učiteljskih društev“. Ker ima naše društvo okoli 70 družtenikov, ima občni zbor pravico voliti 7 delegatov. V prihodnjem občnem zboru „Zveze slovenskih učiteljskih društev“ bodo zastopale naše društvo gđe. koleginja Janja Miklavčič, Ivana Praprotnik, Viktorija Praprotnik in g. Fr. Ks. Trošt in trije zastopniki ljubljanskega učiteljstva, kateri se bodo pozneje določili.

Pred odborovo volitvijo se oglašil g. Francišek Luznar ter našteva velike zasluge, katere si je stekel priljubljeni naš starosta g. ravnatelj Praprotnik za slovensko učiteljstvo sploh — posebej pa še za „Slovensko učiteljsko društvo“; zato bi bilo umestno, da mu izkaže slovensko učiteljstvo, zbrano na tem občnem zboru, s tem svojo zahvalo, da ga imenuje častnim članom našega društva. Izvestno je, da je bil predlog naudušeno in z odobravanjem sprejet.

Temu je sledila volitev društvenega odbora za leto 1891. Predlog g. tovariša L. Jelenca, da se izvoli per acclamationem stari odbor, bil je sprejet. Vršila se je samo nadomestna volitev dveh odbornikov, sedanjega častnega člana g. A. Praprotnika in umrlega Franciška Govekarja, po katere izidu je odbor „Slovenskega učiteljskega društva“ sestavljen iz sledečih gg. tovarišev: Bahovec Francišek, Furlan Jakob, Kokalj Francišek, Krulec Ivan, Raktelj Francišek, Razinger Anton, Tomšič Ivan, Trošt Francišek Ks. in Žumer Andrej.

K zadnji točki dnevnega reda je nasvetoval g. Fr. Ks. Trošt, da bi društvo s kako vsoto pripomoglo vdovi g. Govekarja k dostojnemu spomeniku prerano umrlemu marljivemu tovarišu. Z ozirom na njegovo uspešno delovanje kot predsednik, tajnik in

odbornik našega društva, se je sklenilo pripomoči s prispevkom, katerega ima odbor določiti.

Ta predlog je toplo podpiral c. kr. okrajni šolski nadzornik Ivan Tomšič.

Z ozirom na društveno glasilo smo čuli samo dve želji: 1. G. tovariš M. Rant prosi uredništvo, da bi prinašal „Učiteljski Tovariš“ po možnosti kako muzikalno prilogo, ki bi izvestno ustrezala muzikalno naobraženim tovarišem.

2. G. c. kr. okrajni šolski nadzornik L. Letnar želi, da bi uredništvo preskrbelo naročnikom v slučajih, ko bi izišli za časa velikih počitnic dvojnatih številki, pravočasno uradne razpise učiteljskih služeb.

G. predsednik in urednik A. Žumer obljubi gospodoma po možnosti ustreči njunima željama ter zaključi, ker drugega nasveta nihče ne stavi, zborovanje z iskreno zahvalo do vseh čestitih tovarišev posebno do cenjenih koleginj, ki so izvolili v tako obilnem številu udeležiti se tega zborovanja.

Temu je sledilo predavanje g. tovariša Alojzija Luznika o njega izumu didaktofonu. V svojem vrlim govoru je poudarjal potrebo in korist petja po notah in način naglega naučenja notnega sistema. Prestopivši na svoj izum nam je razkazal njega jednostavno a dobro premišljeno uredbo. Temu je sledil učni poskus z didaktofonom, kateri nas je uprav presenetil, ker deček je z njegovo pomočjo tekom pol ure pel kratko pesmico in spremljal z igro na didaktofonu.

Želel bi gospodu izumitelju-tovarišu mnogo odkupovalcev, da bi njega naporno delo bilo vsaj v nekoliko poplačano.

Ko g. predsednik zahvali g. predavatelja na trudu, zaključi zborovanje.

Po občnem zboru se je v seji novega odbora le ta konstituiral: Žumer A., predsednik; Raktelj Fr., predsednikov namestnik; Furlan J., tajnik; Kokalj Fr., blagajnik in knjižničar; Bahovec Fr., Krulec Iv., Razinger A., Tomšič I. in Trošt Fr., odborniki.

Ivan Krulec, tajnik.

Iz Radovljice. (Vabilo.) V zadnji številki smo priobčili naznanilo o drugem koncertu „Radovljiškega učiteljskega društva“. Danes priobčimo še program temu koncertu, ki bode dne 2. svečana v gostilni g. Wuchererja v Lescah. 1. I. pl. Zajc: „Dijaska“, zbor; 2. Eisenhut: „V naravi“, zbor; 3. „Mihova ženitev“, kvartet; 4. Veit: „Keber in cvetica“, zbor; 5. A. Foerster: „Milica“, kvartet; 6. A. Hajdrih: „Petelinčeva ženitev“, zbor z duetom; 7. Knittel: „Žezulinka“, zbor; 8. F. Towačowsky: „Na gorah“, zbor.

Vstopnina za ude 30 kr., za neude 60 kr. Začetek ob 7. uri. Po končanem koncertu prosta zabava. — Društvu želimo najboljši uspeh posebno z ozirom na dobrodelni namen.

Iz Črmošnice. (Učiteljsko društvo za novo-meški okraj.) V znišlu § 3. in § 13. društvenih pravil se določi prva seja društvenega odbora kakor tudi prvi javni zbor v tekočem letu na ponedeljek

9. svečana točno ob 10. uri zjutraj v šolskem poslopju v Toplicah. Ker mora navzočnim biti vsaj pet udov, da je odbor sklepčen, naj gospodje odborniki točno ob določenem času priti izvolijo. Razgovor o društvenem glasilu, razni nasveti, katere naj oni člani, ki se ne morejo udeležiti zborovanja, vsaj do 6. svečana dopošljejo društvenemu tajniku.

Za tekoče leto so društvenino vplačali gg. nadučitelji Ferd. Kalingar, Davorin Judnič, Davorin Grčar.

V zmislu § 9. in § 17. društvenih pravil naj p. n. učiteljice in učitelji po poštni nakaznici pošljejo letne doneske društvenemu tajniku ali blagajniku.

Črnošnice dné 20. prosinca 1891.

Davorin Judnič, tajnik.

Vestnik.

Najvišji dar. Presvetli cesar je podaril šolski občini Sorica v kranskem okraju v podporo za zgradbo novega šolskega poslopja 200 gld.

Umrli tovariša. Dne 9. prosinca t. l. je po dolgi bolezni umrl v Gorici pri usmiljenih bratih g. Zdravko Preložnik, učitelj v Borštu v Istri šele 33 let star. Bil je vrl in značajan učitelj. — Dne 17. prosinca t. l. pa je umrl g. Jožef Hrastnik, učitelj v Šmartnem na Paki nagle in nesrečne smrti šele 26 let star. Bil je zvest tovariš in priljubljen pri otrocih in roditeljih. — Žalostno se je pričelo za naš stan novo leto. V teh malih dneh nam je pograbila nemila osoda dva vrla tovariša v najboljši dobi. Komaj sta začela delovati v svojem težavnem a imenitnem poslu, že sta nas morala zapustiti. Blag jima spomin!

Učitelj nadvojvodinje Elizabete. pokojnega cesarjeviča Rudolfa hčerke, ki je dopolnila dné 1. kimovca p. l. sedmo leto svoje dobe, postal je meščanski učitelj Viljem Kohler. Visoka učenka se je sicer že učila s svojo gouvverno elementarnih predmetov, a novemu učitelju je poučevati čisto od začetka brez ozira na prešnje znanje nadvojvodinje v predmetih v obsegu ljudske in meščanske šole. To je prvi slučaj, da je odbran za poučevanje uda cesarske obitelji ljudski učitelj. Viljem Kohler je star 30 let in je sin kleparja v Weitri. Do l. 1880., katerega je postal učitelj v Währingu, obiskoval je učiteljske v Dunajskem Novem Mestu. Od l. 1886 je služboval kot meščanski učitelj v Währingu. Svojo novo službo je nastopil z novim letom.

Listi v zameno. „Učiteljskemu Tovarišu“ dohajajo nastopni listi v zameno:

a) slovenski: Soča, Nova Soča, Slovenski Gospodar, Popotnik, Edinost, Novice, Danica, Brus, Dom in Svet, Vrtec, Zvon, Mir, Dolenjske Novice.

b) hrvaški: Napredak, Hrvatski učitelj, Školski vrt, Slijepčev prijatelj;

c) srbski: Golub, Školski list, Posestrima, Novi Vaspitač;

d) bolgarski: Venec;

e) češki: Posel z Budče, Učiteljske Noviny, Male noviny, Narod a škola, Literární Listy, Vesna, Paedagogické rozhledy, Beseda učitelstva;

f) nemški: Laibacher Schulzeitung, Schlesisches Schulblatt.

Od kod izvira ime „Amerika“. V naših šolskih knjigah najdemo, da so novi svet imenovali po Florentinci Amerigo Vespucci. Novejša preiskavanja pa dokazujejo, da se je beseda „Amerik“ že nahajala v jeziku, ko je Vespucci 1499. leta prišel v zahodno Indijo. V jeziku nekaterih ameriških narodov pomeni beseda „Amerika“ dežela vetrov. Tudi ni bilo Vespucciju ime Amerigo, ampak Alberigo ali Albert. Kanonik in knjigarar „Hylakomicus“ (Waldseemüller)

je pretvoril 1507. l. besedo „Alberih“ v „Amerik“. Jules Marion dokazuje, da je ta beseda indijanskega vira. „Los Ameriques“ bilo je neko indijansko ljudstvo v srednji Ameriki.

Smešnice. Nova iznajdba. Učitelj: Od kod pridejo nevihte?

Učenec: Iz kostij mojega deda.

Učitelj: Kako to? Ali se ti meša?

Učenec: Moj ded vselej pravi, da je nevihta že tri dni prej čutil v kostéh.

Molitev pred šolo. „Janezek“, vpraša oče sinka, ko pride iz šole domov, „kako pa je pri novem učitelju, kaj pa molite pred šolo?“

Janezek: „Pred šolo nikdar ne molimo.“

Oče: Kaj, pri novem učitelju nič več ne molite pred šolo? To je pa kaj novega. Ko sem jaz v šolo hodil, smo vselej pred šolo molili.

Janezek: Pred šolo ne molimo, a ko nas spuste v šolo, molimo pred ukom.

„Glasbena Matica v Ljubljani“. Zaznamek vseh muzikalij, katere je izdala „Glasbena Matica“ v Ljubljani. (Dalje.) *V. zvezek* Partitura. 1. Dr. Ipavc B. „Napiitnica“. Pijmo ga pijmo. Moški zbor. 2. Dr. Ipavc B. „Lepa Anka“. Ali je lepa naša Anka. Čveterospev. 3. Stegnar F. „Oblakom“. Oj oblaki, kaj hitite! Za bariton in moški zbor. 4. Foerster Anton. „Slavček“. Slavček moj, oj. Moški zbor s čveterospevom. 5. Nedved Anton. „Prošnja“. Ne skrivaj ljubezni presladko dekle! Moški čveterospev. 6. Fajgelj Danilo. „Grajska hči“. Na grajskem vrtu sred vasi. Moški zbor s čveterospevom. 7. Nedved Anton. „Vodniku“. Tvoja struna je zapela. Moški zbor s čveterospevom. 8. Fajgelj Danilo. „Samoti“. Kako priljubljena si ti! Moški zbor s čveterospevom. 9. Fajgelj Danilo. „Vrli Slovenec“. Slovenija mila. Moški zbor. 10. Rihar Gregor. „Zalosten glas zvonov“. Pojo zvonovi. Moški zbor. (Cena 70 kr.) *VII. zvezek*. Partitura. 1. Mašek Kamilo. „Sanja“. Sladki mir na zemljo lije. Čveterospev. 2. Eisenhut Gjuro. „V naravi“. Narava vsa, pozivlja nas. Moški zbor. 3. Stegnar F. „Na gomili“. Oj spavaj raniki! Moški zbor. 4. Dr. Ipavc B. „Zapuščena“. Je za družega dekleta. Čveterospev. 5. Lichtenegger V. „Lepa naša domovina“. Moški zbor. 6. Vašak Josip. „Slovan“. Jaz sem Slovan. Moški zbor. (Razprodano.) *VIII. zvezek*. Partitura. 1. Mayer F. „Tičica gozdna“ veselje uživaj. Čveterospev. 2. Dr. Ipavc G. „Mornarska“. Ladja meni domovje. Moški zbor. 3. Mašek Kamilo. „Lovska“. Na gorah in pečinah. Moški zbor. 4. Mašek Kamilo. „Lahko noč“. V sladkih sanjah spiš kraljica. Čveterospev. 5. Foerster Anton. „Samo“. Kje nek zemlja grobe krije. Moški zbor. 6. Tovačovsky A. B. „Sporočilo“. Luna tiha blede. Moški zbor. (Razprodano.) *IX. zvezek*. Partitura. 1. Hlavka Fr. „Ukazi“. Da ne smem si ukazala. Čveterospev. 2. Fajgelj Danilo. „Na gomili“. Prečudna v grobu je